

Аналітична довідка щодо результатів моніторингу роботодавців

З метою сприяння активізації співпраці ПТНЗ і бізнесу, уможливлення вчасної реакції закладу на попит на ринку праці Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Сумській області спільно з 19 закладами професійної (професійно-технічної) освіти (ДНЗ «Сумський хіміко-технологічний центр ПТО», ДПТНЗ «Конотопське вище професійне училище», ДНЗ «Білопільське вище професійне училище», ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну», ДНЗ «Охтирський центр ПТО», ДПТНЗ «Путивльський професійний ліцей», ВСП Шосткинський професійний ліцей СумДУ, ДНЗ «Шосткинський центр ПТО», ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище», ДНЗ «Глухівське вище професійне училище», ДНЗ «Сумське міжрегіональне вище професійне училище», ДПТНЗ «Шосткинське вище професійне училище», ДПТНЗ «Кролевецьке вище професійне училище», ДПТНЗ «Сумський центр ПТО з дизайну та сфери послуг», ДПТНЗ «Конотопський професійний аграрний ліцей», ДПТНЗ «Хотінський професійний аграрний ліцей», ДПТНЗ «Зноб-Новгородський професійний аграрний ліцей», ДПТНЗ «Недригайлівське вище професійне училище», ДПТНЗ «Краснопільське професійно-технічне училище») у грудні 2017 року проведено моніторинг підприємств-роботодавців.

Зібрано 381 анкету. Анкети, які підлягали обробці, відповідали наступним вимогам:

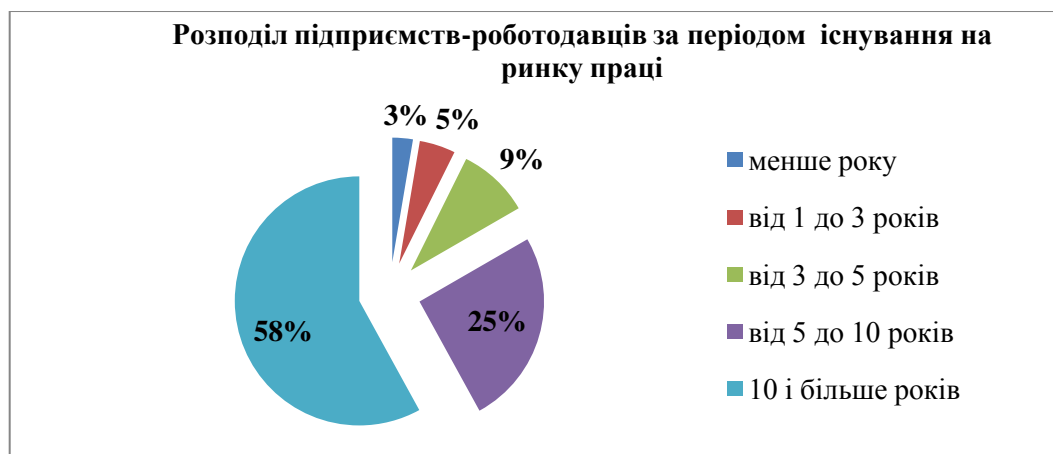
- 1) скановані;
- 2) заповнені не менше ніж на 13 питань;
- 3) заповнені дійсними підприємствами, відомості про які можна знайти в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань на сайті Міністерства юстиції України.

Відповідно вибірка підприємств моніторингового дослідження становить 150 роботодавців та має такі характеристики:

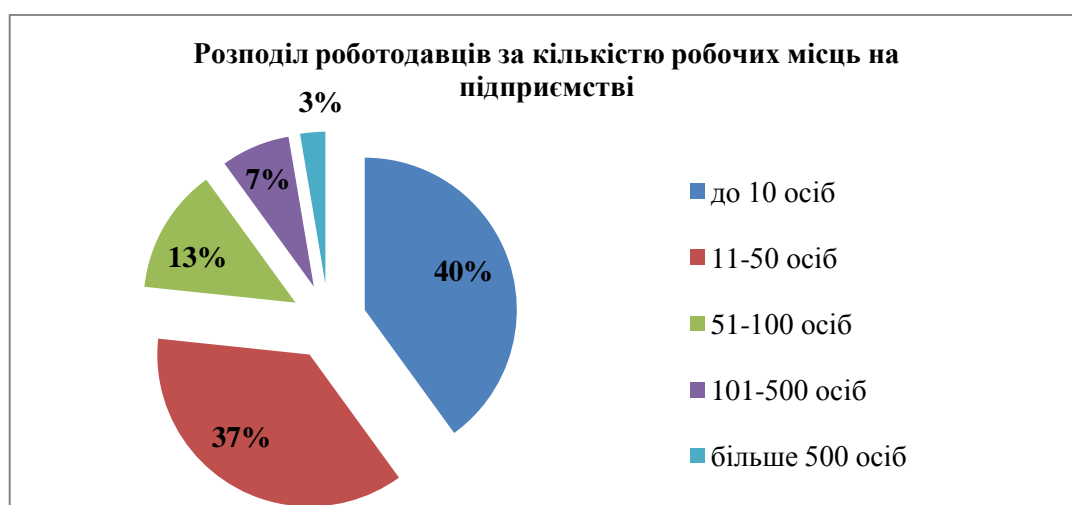
1) за галуззю діяльності: торгівля і громадське харчування – 45 (30%); сфера послуг – 40 (27%); сільське господарство – 18 (12%); транспорт – 17 (11%); виробництво – 15 підприємств (10%); будівництво – 9 (6%); інше (переважно хімічна промисловість) – 5 (3%); інформаційні й комунікаційні технології – 1 (1%).

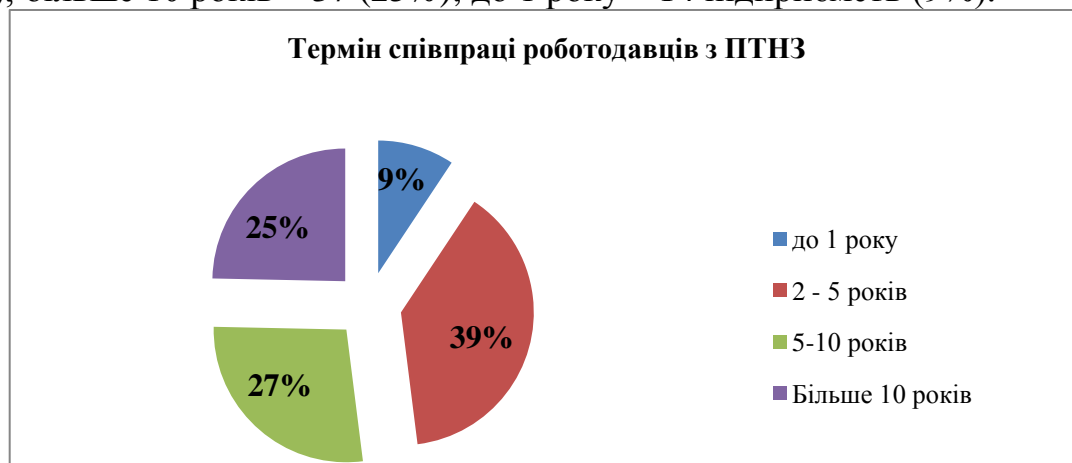
2) за періодом функціонування підприємств на ринку праці: 10 і більше років – 87 (58%); від 5 до 10 років – 38 (25%); від 3 до 5 років – 14 (9%); від 1 до 3 років – 7 (5%); менше року – 4 підприємства (3%).

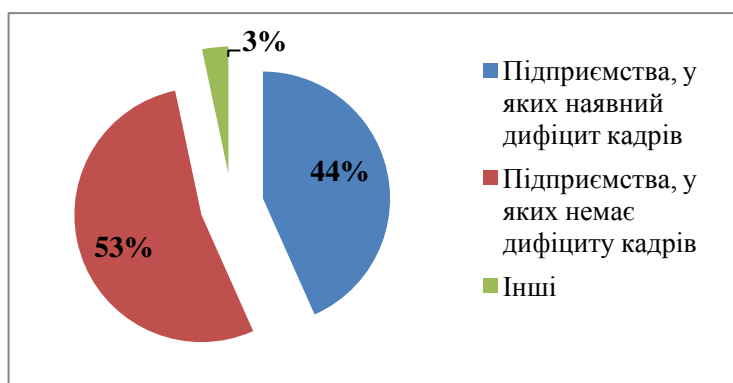
3) за кількістю робочих місць на підприємстві: до 10 осіб – 60 підприємств (40%); 11-50 осіб – 55 (37%); 51-100 осіб – 20 (13%); 101 – 500 осіб – 11 (7%); більше 500 осіб – 4 (3%).

4) за терміном співпраці з ПТНЗ: 2-5 років – 58 (39%); 5-10 років – 41 (27%); більше 10 років – 37 (25%); до 1 року – 14 підприємств (9%).

Результати анкетування свідчать про те, що на підприємствах Сумського регіону наявний дефіцит кадрів, що зазначило 44% опитуваних.

Найбільше підприємства регіону потребують робітників з таких професій:

- кухар - 50 робітників;
- офіціант - 35;
- електрогазозварник - 33;
- тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва - 18;
- перукар - 16;
- лицювальник-плиточник – 14;
- слюсар з ремонту автомобілів – 14;
- слюсар із складання металевих конструкцій – 13;
- кондитер – 13;
- інженер-електронщик (ремонт побутової, оргтехніки, мобільних телефонів) – 12;
- муляр – 12;
- токар – 11;
- штукатур – 11;
- водій автотранспортних засобів (категорія "С") – 10;
- бармен – 10;
- маляр – 9;
- газозварник – 8;
- офісний службовець (бухгалтерія) – 7;

Є попит на робітників, які володіють інтегрованими професіями:

- токар, верстатник широкого профілю - 25;
- продавець продовольчих товарів, продавець непродовольчих товарів - 16;
- штукатур, лицювальник-плиточник - 16;
- тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського), водій автотранспортних засобів (категорії "С") – 14;
- штукатур, маляр, лицювальник плиточник – 11;
- слюсар, електромонтер – 10;

- перукар, візажист – 7;
- манікюрниця, педикюрниця – 6;
- монтажник санітарно-технічних систем та устаткування, газозварник – 6;
- водій автотранспортних засобів (категорія "С"), слюсар з ремонту автомобілів – 6.

Найбільша потреба у кваліфікованих робітниках за такими галузями господарства: виробництво – 25,6% від загальної кількості затребуваних робітників; торгівля і громадське харчування – 24,1%, будівництво – 15,4%.

На думку опитаних роботодавців, у найближчі 2-3 роки структура потреби підприємств у кваліфікованих робітниках майже не зміниться.

Досліджуючи питання кількісного працевлаштування випускників, маємо таку структуру прийнятих на роботу випускників на підприємства за галузями господарства: торгівля та громадське харчування – 133 особи (43% від загальної кількості прийнятих на роботу); сфера послуг та транспорту – по 41 особі (13%); виробництво – 35 осіб (11%), сільське господарство – 26 осіб (8%); будівництво – 11 осіб (4%); інші галузі – 22 особи (7%);

Щодо рівня підготовки випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, 68% підприємств-роботодавців оцінюють його як такий, що повністю відповідає потребам виробництва, 31% - відповідає частково і лише 1% - як такий, що зовсім не відповідає потребам виробництва.

Але при цьому підприємства-роботодавці зазначають, що випускники закладів професійної (професійно-технічної) освіти мають замало практичних навичок щодо конкретного виробництва, тому протягом перших півроку такий робітник може працювати тільки під наглядом майстра, а це зі свого боку потребує додаткових витрат роботодавця. Ще однією проблемою є відсутність у випускників знань і навичок роботи на сучасному обладнанні, техніці, використання інноваційних виробничих технологій.

Аналізуючи результати відповідей роботодавців, маємо такі загальні вимоги до кваліфікованих робітників:

- 1) володіння сучасними технологіями (програмами, обладнанням, інструментом тощо);
- 2) здатність до навчання;
- 3) комплексні знання та дотримання охорони праці;
- 4) знання вимог до якості виконуваних робіт;
- 5) вільне володіння професійними навичками;
- 6) володіння такими якостями як відповідальність, комунікабельність, стресостійкість, охайність, чесність, пунктуальність, бажання працювати тощо.

Також можна виділити специфічні вимоги роботодавців до кваліфікованих робітників конкретних професій:

- перукарів – навички колористики, уміння виконувати різні види стрижок, різні види фарбування (амбре, мелірування), робити макіяж, СПА-процедури для волосся;
- кравців та швачок – уміння налаштовувати швейне обладнання;
- фотографів – володіння Photoshop, Lightroom;
- кваліфікованих робітників галузі будівництва – уміння читати креслення;
- трактористів-машиністів сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва, водіїв – виконання незначного ремонту сільськогосподарської техніки, її налагодження, технічне обслуговування, знання будови та правил експлуатації сільськогосподарської техніки;

- слюсаря сільськогосподарського виробництва – уміння ремонтувати складні машини та агрегати, робота з електрообладнанням;
- кухарів – знання різних національних кухонь, уміння складати калькуляції страв, виконувати первинну обробку продуктів.

На думку роботодавців, причинами щодо утруднень працевлаштування випускників ПТНЗ після закінчення закладу освіти є:

- не сформована трудова мотивація випускників (вони часто віддають перевагу високооплачуваній і престижній роботі) – зазначили 58% опитаних;
- відсутність робочих місць для випускників, які не мають високої кваліфікації та досвіду трудової діяльності за одержаною професією, - зазначили 18% опитаних;
- відсутність механізму, що забезпечує взаємозв'язок між ринком праці та ринком освітніх послуг, - зазначили 17 % опитаних;
- відставання кадрової політики більшості підприємств, орієнтованих на досягнення, здебільшого, поточних результатів, а не на перспективний розвиток - зазначили 6% опитаних.

Щодо шляхів співпраці закладів ПТО і підприємств, то опитані роботодавці пропонують:

- проходження виробничої практики на підприємстві, надання техніки, обладнання, інструменту для навчання;
- включення працівників підприємств до складу екзаменаційної комісії;
- виконання учнями замовлень підприємства в майстернях ПТНЗ;
- виховання під час навчання в закладі професійної (професійно-технічної) освіти відповідального ставлення до роботи, трудової мотивації.

На основі аналізу досліджуваних питань можна зробити такі **висновки**:

На підприємствах Сумської області спостерігається дефіцит робочих кадрів. При цьому роботодавці потребують як працівників моно професій (кухар, офіціант, електрогазозварник, тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва, перукар тощо), так і інтегрованих (токаря,

верстатник широкого профілю; продавець продовольчих товарів, продавець непродовольчих товарів; штукатур, лицювальник-плиточник; тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського), водій автотранспортних засобів (категорії "С") тощо). Якщо розглядати структуру потреби у кваліфікованих робітниках за галузями господарства, то найбільш затребуваними є робітники у галузі **виробництво, торгівля і громадське харчування, будівництво**. На думку опитаних роботодавців, у найближчі 2-3 роки структура потреби підприємств у кваліфікованих робітниках майже не зміниться.

Протягом 2017 року найбільше прийнято на роботу випускників ПТНЗ у галузь громадське харчування та торгівлі, а найменше у галузь будівництво.

Рівень підготовки випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти повністю відповідає потребам виробництва. Але, враховуючи нові підходи до організації виробничого процесу, роботодавці хочуть мати робітників, які б володіли сучасними технологіями, комплексними знаннями щодо дотримання охорони праці на виробництві; здатних, при потребі, до навчання.

Основними причинами утруднень працевлаштування випускників закладів ПТО є несформована трудова мотивація у випускників; відсутність на підприємствах робочих місць для робітників, які не мають високої кваліфікації та досвіду трудової діяльності за професією.

Враховуючи пропозиції опитаних роботодавців, можна визначити напрями співпраці закладів ПТО і підприємств:

1) у частині забезпечення взаємозв'язку ринку освітніх послуг і ринку праці:

- розроблення і впровадження методології моніторингу ринку праці та врахування його результатів при формуванні замовлення на підготовку кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти регіону;

- створення Центрів професійної кар'єри в закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

2) у частині підвищення рівня підготовки учнів закладів ПТО відповідно до сучасних вимог:

- упровадження спільно з роботодавцями елементів дуальної форми навчання у закладах ПТО;

- підвищення кваліфікації викладачів та стажування майстрів виробничого навчання, зокрема на підприємствах;

- поглиблення спеціалізації кваліфікованих робітників (при розробленні навчальних програм враховувати спеціалізацію конкретного виробництва регіону).